

Posługa słowa Bożego w synodach diecezji lubelskiej

Proklamowanie słowa Bożego należy do najważniejszych zadań Kościoła, które realizuje się poprzez posługę kaznodziejską i katechizacyjną.

W pierwszych wiekach chrześcijaństwa nie tworzono podziałów na formy posługi słowa Bożego, lecz koncentrowano się na samym przekazie Dobrej Nowiny w sposób znany i praktykowany w starożytnym świecie mozaizmu. Natomiast o przepowiadaniu kaznodziejskim i katechezie można mówić z perspektywy dojrzałe opracowanych i usystematyzowanych form posługi słowa Bożego.

Tematyka przepowiadania była przedmiotem prac soborowych różnych okresów historii Kościoła. Także Kościoły partykularne, poprzez instytucje synodalne, poruszały problematykę związaną z misją głoszenia słowa Bożego i opracowywały regulacje prawne mające na celu skuteczną jej realizację w warunkach lokalnych swojej epoki.

Analogiczna sytuacja miała miejsce w Diecezji Lubelskiej, w której odbyły się dwa synody (oraz jeden zakończony w fazie projektu z powodu wybuchu drugiej wojny światowej).

Zarówno pierwszy Synod Diecezji Lubelskiej z roku 1928, jak również Drugi z lat 1977-1985 odnosiły się do obu wspomnianych form głoszenia słowa Bożego.

W niniejszej dysertacji problematyka posługi słowa Bożego w lubelskiej percepcji synodalnej została osadzona w szerszym kontekście, aby ukazać perspektywę tła ogólnokościelnego. Stąd spojrzenie na rozwój synodów diecezjalnych w historii Kościoła powszechnego z uwzględnieniem wkładu Kościoła w Polsce. Taka perspektywa pozwala na kontekstowe osadzenie synodów lubelskich. Tło historyczno-prawne i teologiczne stanowi grunt do podjęcia zasadniczego tematu rozprawy.

Merytoryczne opracowanie dysertacji zawiera się w czterech rozdziałach inicjowanych krótkimi wprowadzeniami i finalizowanych wnioskami.

Rozdział pierwszy obejmuje tematykę odnoszącą się do synodu diecezjalnego w Kościele powszechnym. Zwrócono w nim uwagę na historyczne, teologiczne i jurydyczne uwarunkowania genezy tej instytucji, a także kodyfikację kościelną regulującą zakres jej uprawnień. Podjęto również kwestię aktualnie obowiązującej kanonicznej koncepcji synodu diecezjalnego. Odniesiono się do regulacji określających tryb i kompetencje do zwoływania synodu, przewodniczenia mu, składu osobowego, sposobu i zakresu prowadzenia dyskusji, ustawodawcy synodalnego, posynodalnej komunikacji oraz zawieszenia lub rozwiązania synodu diecezjalnego.

W rozdziale drugim zostały poddane analizie zagadnienia związane z ustawodawstwem synodalnym Diecezji Lubelskiej w kontekście ogólnopolskich realiów synodalnych. Badaniu poddano Pierwszy Synod Diecezji Lubelskiej w kontekście okoliczności jego zwołania, przebiegu obrad oraz treści statutów synodalnych wskazujących na pragmatyzm Ojców synodalnych. Kolejnym elementem rozdziału jest spojrzenie na przerwany w fazie projektu synod z roku 1939. Odnosząc się do opracowań i materiału przedsynodalnego wskazano na tryb przygotowania synodu oraz jego założenia merytoryczne. Trzecim składnikiem rozdziału jest problematyka związana z Drugim Synodem Diecezji Lubelskiej. Analizując materiały piśmiennicze określono okoliczności jego zwołania i przebiegu, którym towarzyszyła konieczność przedłużenia obrad z powodu promulgacji nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego w 1983 r. Wskazano na zakres tematyczny uchwał synodalnych będący owocem pracy dziewięciu komisji, syntetycznie opisując główne kierunki duszpasterskie i zalecenia praktyczne.

Rozdział trzeci otwiera zasadniczą tematykę dysertacji. Obejmuje on kwestie przepowiadania słowa Bożego. Najpierw przedstawiono przesłanki teologiczne odnoszące się do przepowiadania kościelnego, obejmujące takie zagadnienia, jak: chrystocentryczny charakter *revelatio Dei*, sakramentalna struktura przepowiadania, Biblia jako fundamentalne źródło proklamacji Ewangelii, podmiot przepowiadania, nieomylność przekazu orędzia zbawczego, obowiązek przepowiadania, warunki uobecniania i skuteczności słowa Bożego w ludzkim głoszeniu, istota, przedmiot oraz cel przepowiadania. Dalszą część rozdziału poświęcono głosicielowi oraz odbiorcy przepowiadania kościelnego. Zwrócono uwagę na kaznodzieję w aspekcie jego szeroko pojętej formacji oraz postawy, zaś słuchacza ujęto w kontekście jego preferencji i oczekiwań zdeterminowanych uczestnictwem w coraz bardziej zglobalizowanym, a jednocześnie nastawionym humanistycznie i personalistycznie społeczeństwie. W kolejnej odsłonie rozdziału opisano formy przepowiadania. Wskazano na wyjątkową pozycję przepowiadania homilijnego pojętego jako integralna część mszalnej liturgii słowa. Opisano specyfikę homilii mszalnych, sakramentalnych, obrzędowych, biblijnych, a także związanych z nabożeństwami. Analizie poddano specyfikę przepowiadania katechizmowego realizującego się w różnych okolicznościach kaznodziejstwa związanego z misjami parafialnymi, rekolekcjami (otwartymi, zamkniętymi, obozowo-wędrownymi) i konferencjami. Podjęto próbę zbadania okoliczności i charakterystyki przepowiadania ewangelizacyjnego. Rozdział zakończono inferencją wskazań Ojców synodalnych w odniesieniu do okoliczności

przeprowadzania związanych z miejscem i czasem. Zagadnienie to zostało ujęte w perspektywie wąskiej i szerokiej.

Czwarty rozdział poświęcono zagadnieniom katechizacji. Przeanalizowano nauczanie katechetyczne pod względem jego uwarunkowań. Odniesiono się do natury katechezy, jej funkcji i specyfiki. Zwrócono uwagę na jej walory ewangelizacyjne i chrystocentryczne. Wskazano na wartość jej systematyczności oraz znaczenia stosowania podręczników, odpowiedniego języka, elementów memoryzacyjnych i środków technicznych. Podjęto kwestie związane z celem katechezy, przekazywaną treścią, metodami nauczania oraz organizacją nauczania (szkoła, punkty katechetyczne), jak również zróżnicowanym zakresem odpowiedzialności za katechizację w strukturach Diecezji Lubelskiej. Dokonano analizy zapisów statutowych określających wiek uczestników katechizacji. Opisano naturę katechezy rodzinnej, wskazano na specyfikację katechezy dzieci przedszkolnych oraz szkolnych, młodzieży (szkół średnich i zawodowych, studentów, młodzieży pracującej), młodych osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz dorosłych (ewangelizacja, kształcenie teologiczne, przygotowanie do apostołstwa, towarzyszenie dzieciom). Poruszono tematykę katechezy związanej z sakramentami Kościoła. Ukazano ją w perspektywie formowania ku sakramentom oraz w aspekcie przygotowania do przyjęcia poszczególnych sakramentów. Opisano charakterystykę katechizacji związanej z każdym sakramentem.

W opracowaniu dysertacji posłużono się metodami: historyczno-prawną, dogmatyczno-prawną i porównawczą.